

KERTINĖ
PARAŠTĖPostmoderninė ir
pototalitarinė era naujajame
anglų romane

Dar nespėjome pakankamai aiškiai susigaudyti modernizmo labirintuose, o dabar autoritetingi balsai jau liepia mums pirkti naujus – postmodernizmo, dekonstrukcionizmo – žemėlapius. Tose filosofuojančių kritikų nubrėžtose ir nuspalvintose valdovė dar sunkiau atrasti kelią, nes iš po kųjų visai pradingsta žemė. Viskas „dekonstruktuoja“, išardoma – autorius, tekstas, skaitytojas, kalba, pats gyvenimas. Mums tvirtinama, jog praradome humanizmą, įprastą temą, asmenybę ir pačią tikrovę.

Kaip į tas „autorius mirties amžių“ skelbiančias teorijas reaguoja patys rašytojai? Bent vienas jų, anglų kritikas ir romanistas Malcolm Bradbury, parodo, kad iš savo laidotuvių autoriai gali pasipelniti – paneigti literatūros mirtį, pademonstruodami jos gyvybingumą.

Totalitariniai režimai buvo priešiški moderniajam menui ir literatūrai. Tačiau modernistinis judėjimas ir politinis totalitarizmas Europoje buvo palaidoti beveik tuo pačiu metu. Ši ir daugelį mūsų laiko paradoksu Bradbury gvildina savo naujajame romane *Doctor Criminales*. Autorius vaizduoja mūsų laikotarpio intelektualų „keistą flirtą su beprotišku ideologiniu pasauliu“, literatūros santykį su politine ir ūkine galybe. Jaunas anglų žurnalistas mėgina išaiškinti garsiojo, mįslingo autoriaus Bazlo Criminales paslaptį. Iš kur jis kilęs – ar iš Lietuvos, kaip tvirtina kai kurie šaltiniai? Ar jis tikrai buvo Ulbricht'o patarėju žmogaus teisių klausimais? Ar Ceaucescu klausėsi jo patarimų dėl architektūros? Ar jis pats parašė savo knygas? Kas apie jį sako teisybę? Kas meluoja?

Tas žurnalistas yra dvigubas pašalietis: kaip anglas postmodernistinėje Europoje ir kaip 18-ojo šimtmečio romanams būdingas naivus jaunikaitis, kurį apšviečia tikrovė. Jam sunku suprasti Bazlo Criminales prieštaravimus, jo kompromisus su totalitariniais režimais ir su savo paties sąžine. Žurnalistas pasipiktina, patyręs, kad didysis filosofas išdavė jauną merginą; kad kompartija jį naudojo kaip kurjerį savo bilijonams perkelti į Vakarų bankus.

Tačiau ilgainiui jaunojo anglo požiūris pakinta. Jis pajunta, kad garsiojo filosofo ir jo draugų gyvenimai daug sudėtingesni, paslaptingesni ir, be abejo, apgaulingesni negu, kad nekaltas jaunikaitis drįso įsivaizduoti. Moralinis pasipiktinimas sušvelnėja, išgirdus, kad Bazlo Criminales „nedarė nieko bloga, išskyrus tuos blogus dalykus, kuriuos reikia daryti, norint išlikti gyvu marksistinėje šalyje“. Kaip

„chaoso kūdikis“, garsusis filosofas rašė chaoso supamas – Rytų europiečiams chaosas esąs „ne teorija, o tikrovė“. Ir taip, knygai baigiantis, patiriame, kad „tikras“ Bazlo Criminales neegzistuoja. „Tikrovės“ iš viso nėra; tėra fikcijos. „Kazin, ar aš, ar bet kas būtume sugebėję sumoškinti tuos tvirtesnes moralines pajėgas... Ir aš turbūt būčiau viską pasirašęs“ – prieina išvados jaunas anglas.

Intelektualinė satyra yra tinkamas atsakas postmodernistinių kritikų bombastiškosioms pretenzijoms. Knygos autorius, kalbėdamas rimtu ir komišku balsu, žaidžia jų terminais, bet neklūpėja prieš jų idėjas. Suvienytos Europos ir tarptautinės literatūros didžiūnai jam iš dalies komiškos figūros, tarptautinių fondacijų ir konferencijų pasaulėlis viena koja stovi ant grotesko; dideli biudžetai gimdo didelę korupciją.

Centrinė romano figūra, Bazlo Criminales, atrodo, gimęs ne tiek iš moters, kiek iš mūsų šimtmečio reikšmingųjų idėjų. Jame atpažįstame tokių įtakingų, bet moraliskai susitępusių asmenybių, kolaborantų su naciais ir komunistais, kaip Martin Heidegger, Georg Lukacs ar Bertolt Brecht, bruožus. Jo sielos gelmės lieka nepalietos, autorius nesugeba prisiskverbti į Dostojevskio ar Joseph Conrad'o teritoriją.

Malcolm Bradbury patrauklus rašytojas, nes jis tiksliai žino savo ribas. Jaunasis žurnalistas romane kalba ir už patį autorių: „Aišku, aš visad liksiu tolerantiškas, skeptiškas, nuolaidus, pragmatiškas, geraširdis, atviras, vėlyvas liberalas. Todėl man gyvenimas bus spektaklis, bazaras, begalinė medijų estrada, kurioje visos pasaulėžiūros priimtinos. Nebus didelės išminties, bet ir didelio melo“.

Literatūra niekad nepasitenkins tokiomis ribomis. Bet ir tokia ribota literatūra turi svarbią paskirtį, kaip rodo Malcolm Bradbury naujasis romanas *Doctor Criminales*.

jž

Smurtu užgesintas žiburys – Ignas Skrupskelis

VIDMANTAS VALIUŠAITIS

„Yra žmonių, apie kuriuos nuotykių ir anekdotų nepapasakosi. Ne dėl to, kad prie jų anekdotai nelimpa. Jų charakteris toks lygus, apvaldytas. Jie mėgsta sistemingai gyvenimą organizuoti – pakopa po pakopos į gyvenimo kalną. Nuotykiškai, avantiūros jiems svetimi. Jų galvojimas ir veikimas tiesus, kietas – ką sugalvoję, nesilenkia į šalį ir nesiūdo išmušami; atkakliai ir kietai savo idėjas vykdo, vis pirmyn verždamiesi, nors ir lėtu žingsniu, be entuziazmo, bet ir be rezignacijos... Tos rūšies žmogus, atrodo, buvo Ignas Skrupskelis“.

Taip apie savo amžininką ir bičiulį, talentingą žurnalistą, redaktorių ir visuomenininką, ištikimą ir nuoširdų Lietuvos valstybingumo puoselėtoją, 1940 metais likviduotą Lietuvos žurnalistų sąjungos, t.y. mūsų Draugijos pirmtakės, valdybos nari, pagaliau – jautrų ir šviesų žmogų, kadaise rašė Juozas Ambrazevičius-Brazaitis. Šiemet tam asmeniui sukaktų 90 metų, tačiau ne tik jo vardas nėra plačiau žinomas šiandieninei Lietuvos visuomenei, bet nežinoma net jo kapo vieta Sibiro speigynuose. Lygiai, kaip ir jo žuvimo sovietiniame koncentracijos lageryje datą bei aplinkybes galbūt abejonių bei nežinios migla. Esu įsitikinęs, kad bent šia proga Lietuvos žurnalistų pareiga yra iškelti iš užmaršties šį kilnios sielos ir tragiško likimo savo kolega, kuris dar tik prieš keletą dešimtmečių buvo vienas populiariausių, visuotinai Lietuvoje žinomas mūsų plunksnos brolis.

Bent trumpai norėčiau čia pristatyti svarbiausius Igno Skrupskelio gyvenimo ir veiklos bruožus, viena kita jo straipsnių ištrauka parodyti šio žurnalisto ir piliečio pozicijas, kurios yra reikšmingos ne vien mūsų žurnalistikos istorijai, bet daugeliu atvejų tebėra aktualios ir dabarčiai, kaip šviesus ištikimybės laisvei, demokratijai, žmogaus teisėms ir savo valstybei pavyzdys.

Ignas Skrupskelis gimė 1903 metų spalio mėnesį Šiaulių apskrityje, Melgužės dvare, kur jo tėvas buvo to dvaro darbininkas. Kaip pažymi Juozas Brazaitis, Skrupskelio tėvas, pradėjęs savo turtą „nuo Melgužės dvaro piemenuko botago“, vėliau buvo to paties dvaro bernas, dvaro žemės sklypo nuomininkas, ūkelio nuomininkas netoli Kriukų miestelio Kazylių kaime šiaurės Lietuvoje, kol pagaliau ūkelio nuomininkas virto jo savininku, jį išpirkęs jau Nepriklausomos Lietuvos laikotarpiu ir tik pora metų prieš sovietinę okupaciją pasistatęs geresnes trobeles.

Tokių pat atkaklumu veržėsi gyvenimui ir tėvų viltis – Ignas. Pirmajam pasauliniam karui baigiantis, 1918 metų rudenį jis įstojo į antrą Linkuvos gimnazijos klasę. Vėliau mokėsi Šiaulių gimnazijoje, kurią baigė 1924 metais. Vasaros metu lankė pradžios mokyklos mokytojų kursą,

* Kalba, pasakyta Lietuvos žurnalistų draugijos metiniame susirinkime Vilniuje šiuo metų kovo 13 dieną. Vidmantas Valiušaitis yra Lietuvos žurnalistų draugijos Centro valdybos vicepirmininkas.

nes neturėjo ir nesitikėjo gauti lėšų studijoms universitete. Mokytojavo Kaišiadorių mokykloje, bet vis dėlto įsirašė į Teisių fakultetą Kauno universitete, kai kada atvykdamas pasiklausti paskaitų ir gauti įskaitus. Pasi-taikius galimybę darbui Kaune, persikėlė į Kauną ir įstojo į Teologijos-filosofijos fakultetą studijuoti germanistiką, jo darbui vadovaujant profesorui Juozui Ere-tui. Baigęs Kauno universitetą 1929 metais, kaip gabus studentas, gavo stipendiją ir išvyko į Karaliaučių, o paskui į Viena-gilinti germanistikos studijų. Ruošėsi mokslinei karjerai. Užsienyje studijavo pas žinomą, naujo etnografinio literatūros istorijos metodo vieną iš pradininkų, profesorių Joseph Nadler. Doktoratą įsigijo 1932 metais, parašęs disertaciją apie 18-ojo amžiaus liuanistiką vokiečių kalba – „Lietuviai aštuoniolikto amžiaus vokiečių literatūroje“. Atskira knyga šis veiklas buvo išleistas 1967 metais Lietuvos katalikų mokslo akademijos Romoje, minint dr. Igno Skrupskelio 25 metų mirties sukaktį.

Būtų galėjęs būti mokslininkas. Jo disertacija ir vėlesnės jo publikacijos mokslinėje spaudoje parodė jo mokėjimą ir kantrumą eiti į šaltinius ir jais naudotis, jo nuodugnų teorinį susipažinimą su moderniaisiais literatūros tyrimo metodais, jo sugebėjimą teoriškai išgytys ir perprastus metodus praktiškai taikyti konkrečių literatūros reiškinių analizei. Tačiau gyvenimas Ignei Skrupskeliui pastoją kelią į mokslinę profesiją. Kauno universiteto Teologijos-filosofijos fakultetas, kuris norėjo jį kviesti akademiniam darbui, buvo nepalankiai traktuojamas tuometinės Lietuvos tautininkų valdomos vyriausybės. Fakulteto likvidavimas kabojo ant plauko, ir Ignas Skrupskelis jau nebegalėjo jį patekti. Pasinėrė tada į žurnalistiką, kuri mažiau, nei kitos profesijos, buvo priklausoma nuo valstybės vyriausybės.

Jam buvo perduotas redaguoti Židinio žurnalas, o vėliau Ignas Skrupskelis tapo dienraščio XX Amžiaus redaktoriu. Skrupskeliui perėmus Židinio redagavimą iš jauno filosofo Prano Mantvydo (taip pat žuvusio Sibire), žurnalas pajuto atėjusią naują pajėgą – redaktoriaus dvejopą sugebėjimą: apčiuopti aktualiuosius laikotarpio klausimus ir surasti jų sklandai bendradarbių iš įvairaus ideolo-

Dr. Ignas Skrupskelis (1903-1942-37). Nepriklausomoje Lietuvoje ėjusio kultūros žurnalo „Židinys“ ir vėliau svarbiausio bei įtakingiausio Lietuvos dienraščio „XX Amžiaus“ redaktorių, 1940 metais Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, suimtas, kalintas Kauno Sunkiųjų darbų kalėjime, 1941 metų kovo mėnesį „nuteistas“ ir ištremtas į Sibirą, kur koncentracijos lageryje žuvo 1942 ar 1943 metais – jo mirties data tiksliai nežinoma. Šiemet sukanka 90 metų nuo jo gimimo ir 50 metų nuo jo mirties.

ginio nusistatymo žmonių. Anuomet tai nebuvo lengva, nes visuomenė ir tada buvo pasiskirsčiusi į griežtas ideologines sroves, kovingai nusiteikusias viena kitos atžvilgiu. Skrupskelio vadovaujamas žurnalas išsilaikė bendresnėje plotmėje, kartu išlikdamas krikščioniškosios minties mėnraščiu, bet tiek tolerantiškai nusiteikusių kitų ideologijų atžvilgiu, kad jame rado vietą visi pozityvaus idealistinio nusi-teikimo bendradarbiai, kurie

Atskira knyga šis veiklas buvo išleistas 1967 metais Lietuvos katalikų mokslo akademijos Romoje, minint dr. Igno Skrupskelio 25 metų mirties sukaktį.

Atskira knyga šis veiklas buvo išleistas 1967 metais Lietuvos katalikų mokslo akademijos Romoje, minint dr. Igno Skrupskelio 25 metų mirties sukaktį.

Atskira knyga šis veiklas buvo išleistas 1967 metais Lietuvos katalikų mokslo akademijos Romoje, minint dr. Igno Skrupskelio 25 metų mirties sukaktį.

Atskira knyga šis veiklas buvo išleistas 1967 metais Lietuvos katalikų mokslo akademijos Romoje, minint dr. Igno Skrupskelio 25 metų mirties sukaktį.

katalikybės atžvilgiu buvo nusi-statę bent tolerantiškai. Si Skrupskelio įvesta platforma sutelkė ir daugiausia skaitytojų, negu visi kiti analogiški to meto žurnalai. „Kiek buvo toleran-tinas kitų žmonių ideologijoms ar kitų ideologijų žmonėms“, nurodo Juozas Brazaitis, „tiek su žurnalu Skrupskelis nebuvo tole-rantingas ar atlaids negero-vėms. Kieno jos bebūtų. Savos ideologijos žmonėms buvo dar griežtesnis. Kai kada buvo dėl to nepasitenkinimo Židiniu tų žmonių, kurie manydavo, kad ne-grovė pridengtiną. Skrupskelis buvo vienas iš tų, kurie kėlė, ventiliavo...“

Per Joninių šventę 1936 me-tais išėjo naujas dienraštis Lie-tuvoje – XX Amžiaus. Ignas Skrupskelis buvo vienas iš as-tuoneto jo iniciatorių ir organi-zatorių. Redakcinį kolektyvą sudarė: Juozas Ambrazevičius (Brazaitis), dr. Pranas Die-li-ninkaitis, dr. Jonas Grinius, kun. dr. Stasys Yla, dr. Zenonas Ivin-skis, dr. Antanas Maceina ir dr. Ignas Skrupskelis, vėliau prisijungė dar Kazys Bauba. Paeiliui kiekvienas iš kolektyvo narių skyrė vieną dieną redak-ciniam darbui. Kaip nurodo buvęs vienas iš to laikraščio redaktorių kun. dr. Juozas Prunskis, dienraštyje buvo stengiamasi vadovautis plataus visuomeninio bendradarbiavimo ir gyvo kultūrinių bei socialinių problemų suaktyvinimo prin-cipais. Pritardami šitokiai nuo-statai, aktyviai dienraštį savo bendradarbiavimu rėmė profeso-rius Stasys Šalkauskis, profeso-rius Pranas Kuraitis, profesorius Kazys Pakštas, dr. Juozas Eretas, dr. Leonas Bistras. Buvo telkia-ma bendradarbiai ir iš kitų sro-vių. Dienraštis turėjo specialius darbininkų, moterų, vaikų, spor-to, knygų, teatro apžvalgų bei kritikos, o taip pat ir humoro („Mirga – Marga“) skyrius. Už-sienyje savo korespondentus turėjo Rygoje, Berlyne, Romoje, Stockholm'e, London'e, Varšu-voje ir Tallinne'e. Kasdien in-formacijos iš užsienio buvo per-

(Nukelta į 2 psl.)

Europos šalių universitetų studentų laikraščio darbuotojai ir redaktoriai 1933 metais Liuksemburge. Paskutinėje eilėje astuntas iš kairės – dr. Ignas Skrupskelis.

(Atkelta iš 1 psl.)

dvasioje nušviesdavo gyvenimą
Sovietų Sąjungoje".

Julius Keleras

Laiškai iš Vilniaus (6) Auditorijų tuštėjimo metas

Mielieji,

pavasaris jau ant nosies, bet daugelio ūpas vis tiek nekyla – algos, stipendijos ir pensijos didėja vos 15-20%, o bendrojo vartojimo prekių kainos, kaip tai vadinama biurokratinio institucijų žargonu, tuo metu begėdiškai šokteli 3-4 kartus; naujoji valdžia teigia nieko konkretaus nežadėjusi, nes, esą, tai, ką Vytautas Landsbergis ir jo komanda sugriovė, atstatyti nebus lengva. Gal šiuomet Lietuvos krizė bus įtikinanti pamoka tiems, kurie atsidavusiai tikėjo ir tebetiki neokomunistais, nesvarbu, kaip jie patys save norėtų vadinti. Kam Lietuvoje dabar liūdžiausia, sunku nustatyti, tačiau man bent jau gaila našlaičių, pensininkų ir studentų.

Ar pasikeitė kas nuo tų laikų, kai turėjai snabzdėti artimam žmogui apie tai, kaip išgyveni kultūros padėtį, jai merdint socialinio aptvaro rėmuose ir intymiai atgyjant varduose, pavadinimuose – knygose, kultūrinėse prieškarinio realiosios, žmonės, kurių buvimas reguliuojamas ir kažkaip kūrė teisingą gyvenimą ar bent jau bandė... Ką vien jau reikšė Tomo Venclavos ar Kazio Bradūno, Henriko Nagio ir Juozo Girniaus, Bernardo Brazdžionio

ir Rimvydo Šilbajorio žodis, mums tapęs kūnu. Mums: mano – trisdešimtmečių – kartai. Mums: mano tėvų kartai, kurią ne taip seniai profesorius Bronius Vaškevičius jau nurašė į nuostolius kaip *homo sovieticus* produkciją. Jis teigė, jog vidurinioji Lietuvos karta (subjektyvizuojau: tai mano Mamos karta, išskentusi sibirius ir laidojusi ten artimus žmones, tai karta, rezistavusi taip, kaip galėjo ir kuo galėjo; tai karta, kurios metafizinis tėviškės troškulis ar nebus tik didesnis už išeiviškąjį, taigi, profesorius požiūriu, toji karta yra *nebeišgydomai* nuniokota. Neišvydau tame sakyme mylinčio žvilgsnio, be kurio bet koks kritizmas nuostoja vertybinio pamato. Žinau, kad bemaž neįmanoma išsaugoti nemaistingą žvilgsnį dabarties situacijose. Tačiau, kita vertus, pragmatizmo horizonte gyvenanti taip pat nėra įmanoma: ten esantis – solipsistas neregis, pasak Arvydo Šliogerio, – „nieko transcendentinio sau pačiam. Jis „regi“ tik instrumentines daiktų ir kito žmogaus reikšmes, bet nemato nei pačių daiktų, nei pačių žmonių, kaip substancinių individų“.

Pageidaučiau, jog Paskutiniojo teismo akimirka būtų palikta tvarkyti Viešpačiui. Pažvelkime, ar mes patys jau tiek daug

padarome, ar gebėsime atlikti, ar tik svaidysimės nepakantais, pasmerktais ir priekaištų žodžiais? Pasitelksiu dar vieną profesorius Arvydo Šliogerio išvadą: „Cinizmas yra pati negyvenimiškiausia nuostata. Ir jeigu jis tampa agresyvus, jeigu atvirai ar slapčia laikomas visuotinė norma, jeigu pagiežą išskirtinam individui ar išskirtiniam gyvenimui pradedama net estetizuoti, tada nebelieka ko tikėtis“. Ar yra kuo tikėti ir ko tikėtis studijuojančiam jaunimui, kurio dvasiniai orientyrai dar pakankamai migloti, o užburiantys idealų horizontai atrodo nerealūs. Tikrovė: deficitiniame 1993 metų biudžete tik vienas milijardas talonų (vienas JAV doleris kovo 19 dieną buvo vertinamas 475 talonais) skirta švietimui (iš jų 600 milijonų pedagogų atlyginimams) ir 0.7 milijardo – mokslui. Seimo Švietimo ir mokslo komitetas ganėtina utopiškai tikisi tuos trūkštamus deficitinio biudžeto dalies milijonus gauti iš šešėlinės ekonomijos. Pagal oficialią statistiką, Gariūnų turgaus vienos dienos apyvarta – 1.5 milijardo talonų, tačiau visa tai atitenka „reketui“, o ne, valstybei. Nesurenkama taipgi ir 83% mokesčių. Priešingai atveju, Lietuvos biudžetė nebūtų deficito, o drauge ir akademiniame horizonte nebeliktų tokios neišskaidomos niūros. 1993 metų kovo 4-ąją Šiauliuose įvykusiame susitikime Seimo deputatas V. Liutikas, prisiminęs prieškarį, pasvajojo, kad jeigu valstybės tarnautojų algas suskirstytume į dešimtį kategorijų, tai mokytojas turėtų atsidurti aštuntoje vietoje, o aukštųjų mokyklų dėstytojas – dar aukščiau. *Svajoti – daiktas geras, bet ir tai, ne visi sugeba*, kaip sakydavo mano bičiulis Danas Lapkus, akademiškai nusiteikęs University of Illinois at Chicago meno teoretikas. Tataigi. O šiuomet, kai tam tikrų tėvų mokslo – kaip itin nepelningo – prestižas yra smukęs, ima pavojingai greitai augti ir stiprėti Gariūnų berniuko idealas – geri išbandyti raumenys, įvairių geografinių zonų valiutos prikimos kisenės ir absoliučiai švarūs – *tabula rasa* – smegenys. O, jeigu ir jas įmanu būtų parduoti...

Julius Keleras

Kadaise Stasys Šalkauskis studijė „Pilnutinio ugdymo gairės“ („Romuva“, 1922, Nr. 4) suformulavo – mokyklos ir aplinkos sąveikai yra būtinas paralelinis ugdymas, kuris yra neatskiriama asmenybės ugdymo dalis. Pagalvojai: ar dabar nuolat jungiama vidinis ir išorinis ugdymas, skatinamas studentų savarankiškumas (du trečdaliai dėstytojų juk nepasikeitė), iniciatyva ir kūrybiškumas, ar ugdymo valia, įgytos žinios bei sugebėjimai, norai ir veiksmai kreipiami į suvokto idealo link? Ar aukštoji mokykla, telkdamas vienin mokyklinį ir socialinį ugdymą, kuria paralelinio ugdymo sistemą? Gyvenamoji aplinka ugdo žmogų nuo mažumės ligi senatvės: šeima, švietimas, bažnyčia, socialinės aplinkos sąveika. Tik ar mokama tuo protingai pasinaudoti? Tiesiog verkiant būtina atstatyti senąsias amžinąsias bendruomenės gyvenimo vertybes, kurios gyvuoja kiekvienam mikrosociume. Bet ką čia daug primoralizuosi...

Iš stipendijos studentas gali kasdien nusipirkti du puodelius kavos. Ir daugiau nieko. O iš ko mokėti už bendrabutį (už vieną pusmetį – 5000 talonų)? Iš ko bent reisykiais aplankyti tėvelius, tėviškę? O jeigu studentų šeima turi vaikų?... Nežinau, kaip kituose miestuose, bet bent jau Vilniuje merginos įsigudrina kepti namie bandeles ir rytais prieš paskaitas atvežti jas į kurią nors kavinę; viena filologė, vasarą prisirinkus įvairiausių gėlių žiedų, žolėlių ir jas išdėliojus, kruopščiai išdėliojus ir priklijavus, daro mažyčius, labai dailius paveikslėlius ir atvirutes; kai kurie budi naktimis ligoninėse, o už uždirbtus pinigus mokosi užsienio kalbų. Tai ar gali po to sakyti, kad visas visutelis Lietuvos jaunimas išgėdęs? Blogas ir prarastas? Ar visi apimti nevilties (kasmet Lietuvoje nusižudo apie 1,000 žmonių), ar visi prekiauja beigi užsiima „reketu“ Gariūnų turguje? Atsakymą palieku Jums. Tai ne vienos dienos triušas.

Linkėdams Jums ir Lietuvos studentijai šviesesnių horizontų.

Eugenijus Matuzevičius

Eugenijus Matuzevičius, kurio poezija pradėta spausdinti „Židinys“, šį žurnalą redaguojant dr. Ignai Skrupskeliui. Tokia pradžia padaryta su eilėraščiu „Ant lauko ežios“ 1937 m. gegužės-birželio numerį.

RIKSMAS

Iš tų dienų
Ir metų mano riksmas
Palūžęs liko kilpoje
Kraupios nakties...
Tas riksmas, baimės riksmas,
Kai atsargiai tamsoj
Vis čėža aidį žingsniai svetimi –
Už durų, už langų.
Nutolsta. Priartėja.
Nutyta. Vėl artėja.
Ritmingai, nenumaldomai.
Ir vėl. Ir vėl. Ir vėl...
Įsitempė klausia.
Įsitempė naktis.
Įsitempė kiekvienas nervas.
Ir lyg visai čia pat –
Už rankenos – milinė šlama.
Ir tiesiai ranka:
Tuoj tuoj paskambins ar pabels.

Ką aš galiu tuo nebyliu riksmu
Pagalbon prisiskauti
Šioje visu
Juodžiausios nevilties naktį?
Juk niekas neateis, neatsilieps.
Niekas neišdris.
Ir čia, ir ten. Ir ten, ir čia.
Tie patys žingsniai aidį čėža –
Už durų, už langų.

Ir tos minutės –
Kaip juodi nuodai,
Juodi nuodai –
Į mano širdį laša, laša, laša...
Išgelbėk, Viešpatie!

Ir nieko ligi šiol
Išbraukti negaliu.
Anų dienų tas mano riksmas
Užspringęs liko kilpoje,
kurios jau niekas neatrėš.

Vilnius, 1990

VILNIUS. 1944.

Kokia keista lemtis:
Visų namų,
Kurios aš Vilnių gyvenau,
Neliko –

darbo jos galėjai nerasti. Ignas buvo kitų kalinių labai gerbiamas. [...] Krašto likimu buvo susirūpinęs, greita ir laiminga pabaiga netikėjo, taip pat ir vokiečių laimėjimu. Apie save sakydavo: – Man vis tiek neteks savųjų pamatyti. – Kartą buvo grįžęs iš darbo sušalęs ir pavargęs. Atsigulė. Staiga paraginta į darbą. Jis nespėjo atsikelti, prižiūrotojas patraukė už kojos, trekė galva žemyn nuo gultų. Gavo smegenų uždegimą. Buvo ligoninėje paguldytas ir ten miręs...

(Nukelta į 4 psl.)

Ignas Skrupskelis (1903-1943)

(Atkelta iš 2 psl.)

Stebėdamas savivalę ir brutalumą, su kuriais naujoji valdžia įniko griauti Lietuvos valstybingumo pamatus, Ignas Skrupskelis be jokių iliuzijų ten pat pažymi:

Pirmoje savo kalboje Respublikos Prezidentas [Justas Paleckis – V.V.] yra pasakęs, kad bus siekiama bendro darbo visų piliečių be tikybos, pažiūrų ir tautybių skirtumo. Tai yra labai svarbus pareiškimas. Jam mes iš karto pritarėme, kaip mes tokiame principui esame pritarę nuo seniai; dar daugiau, mes visu nuoširdumu norėjome tokį principą matyti realizuojamą gyvenimo praktikoje su visa tolerancija ir sąžinės laisvės mintimi. Bet mes norime kartu pasakyti, kad ir šis labai svarbus pareiškimas, bent mums atrodo, yra suprastinas griežtai naujo etapo fone.

Jo įžvalga ir čia buvo taikli. Jau po dviejų savaitių, vieton Prezidento žadėtųjų visų piliečių „bendro darbo be tikybos, pažiūrų ir tautybių skirtumo“, Igno Skrupskelio bute naktį atsilankė enkavedistai su paties Valstybės saugumo departamento direktoriaus Antano Sniečkaus pasirašytu arešto įsakymu. Iškrėtė butą, o redaktorių išsivedė, palikdami žmoną su trimis mažametiais – nuo dvejų iki septynerių metų –

vaikais. Žmona Alina Skrupskelienė prisimena: „Prieš pat suimant, spėjo dar nuvažiuoti į tėviškę – pailsėti, sakė. Iš tikrųjų atsisveikinti, nes savo likimą jautė. Jo namiškiai man vėliau pasakojo: – Tokio gero mes jo niekad nesame matę. Jis visada būdavo pavargęs ir nelabai šnekus. O čia tiek daug linksmų dalykų nupasakojo. Visą naktį nėjo miegoti, ir mes kartu visi su juo išsėdėjome. Toks smagus buvo. – Liepos 11 dienos vakarą jis buvo Kačerginėje. Kalbėjomės vis tom pat rūpimom temom. Lietuva neteko laisvės ilgam. [...] Likimo ratai ėmė sukristi prieš mus. Jų neatsuksi, kaip nori. Reikia laukti...“

„Kalėjime (B. liudijimu) buvo santūrus, mažai kalbąs. Nieko gera sau nelaukė, bet dėl manęs ir vaikų buvo ramus, įsitikinęs, kad nieko bloga mums neatsitiks. Apie Lietuvą kalbėdamas, sunkiai sulaukėdavo ašaras. Buvo dažnai tardytas, naktim, kaip ir paprastai. Pažymėtinas paskutinis: tardytojai buvę nauji, labai mandagūs; pabaigę patikino, kad viskas bus gerai ir palinkėjo kuo greičiausiai pamatyti žmoną ir vaikus! Tai buvo vienintelis kartas, kai ji matė linksmą ir atgijusį. Po dviejų mėnesių, kovo 29 dieną, jam buvo įsakyta susirušėti pasiimti visus daiktus. Atsisveikino su draugais, išdalinęs jiems dar turimus rūkalus.

Nepriklausomybės laikais Kaune linksmesnė valandėlė: (antroje eilėje, viduryje, trečias iš kairės) dr. Ignas Skrupskelis, (pirmoje eilėje, dešinėje) Petras Tamulionis, (su riestainiu rankoje) Juozas Tarvydas (?), kiti asmenys neatpažinti.

Leonar studijos nuotrauka

Atskiroje kameroje jam buvo paskirtas sprendimas: nuteistas 8-eriems metams, siunčiamas į Kotlas“.

Kaltinamojoje išvadoje, pasirašytoje NKVD tardytojo seržanto Antonovo, Ignas Skrupskelis kaltinamas už tai, kad 1920-1924 metais priklausė Šaulių organizacijai, nuo 1920 metų buvo ateitininkų organizacijos narys. Apibendrinantis kaltinimas formuluojamas taip: „Skrupskelis aktyviai kovojo prieš kompartiją ir revoliucinį dirbantųjų judėjimą Lietuvoje, šmeižiškai kontrrevoliucinėje dvasioje nušviesdavo gyvenimą Sovietų Sąjungoje“.

Žmona Alina toliau taip prisimena: „Leista pasimatyti. Kovo 31-a niekad neišdėlė iš širdies ir atminties. Dviejų žmonių bendras gyvenimas buvo baigtas 15 minučių pasikalbėjimu, sargy-

biniam sekant. Ignas atrodė pablyškęs, kiek suvargęs, bet ne per blogiausiai. Gan ramus, tik įtempti veido raumenys rodė susijaudinimą. Pasirodė kažkaip savotiškai užterėjęs. Pesimistas, bet nepalaužtas. Dargi kažkokio savotiško išdidumo buvo, kalbant su sargybiniu. Tas buvo negailestingas, neleido nei pažiūrėti vaikų fotografijos, nei pasiimti lagaminą“.

„Juos išvežė (dr. R. pasakojimu) balandžio 1 dieną. Po trijų savaičių buvo jau vietoje. Turėjo tiesti geležinkelį. Darbas 12 valandų per dieną, poilsio dienos retai ir tik labai gerai dirbantiem. Valgyti pagal darbą. Žiemą – 50 laipsnių šalčio, drabužiai menki, vietoje gauti. Iš namų pasiimtieji daiktai buvo tuoj atimti ten pat esančių kriminalistų. Vogdavo taip, kad net duonos davinį reikėdavo tuoj suvalgyti, nes grįžęs iš

Valančiaus, Vokiečių
Ir šv. Stepono ir Uosto gatvė...
Tik pelenai.
Ir nuolaužos. Griuvėsiai.
Aitrus degėsių kvapas gerklę smaigia.
Sudegę rankraščiai ir knygos.
Ir apanglėjęs Puškino tomelis.
Kadaise man dovanotas Kosto Snarskio.

Dar vis tikiu. Grižtu. Sustoju.
Tarp nuolaužų ir pelenų
Gal ieškau dar vilties
(Nors mažo trupinio),
Gal tavo balso ir tavęs,
O gal pradžios,
Nes nieko nebėra...

Šiame name,
Šioj gatvėj gyvenau.
Bet namo nebėra.
Šiame senam mieste
Nebėr namų, kur gyvenau...

PRO VĖSIĄ TYLĄ

Ten verdėnės, ten alksnynai,
Ten pakviptė dobilynai,
Ten Krinčino kelio dulkės,
Ten molynų gilios raukšlės...
Ar nueisiu, ar pareisiu
Į senolio seną sodą –
Pažiūrėt, ar žydi šakos,
Paklausyt, ar dūzgia bitės,
Ar mane vardu kas šaukia?

Tik miglynai kloja lauką,
Tik sapnus miglynai dengia.
Bet kažkas mane lyg šaukia,
Ten kažkas mane vadina –
Pro tą ūką, pro tą naktį,
Prie eglyno vėsią tylą...
Ar nueisiu, ar surasiu?

Tik miglynai, tik miglynai.
Aš pro juos tiesiu rankas
Ir viliosiu pamatyti
Baltą kelią, taką baltą
Į senolio seną sodą –
Tik miglynai, tik miglynai...
Aš nueisiu, ar surasiu?

VĖL SKAMBA VARPAS

Juk niekados
Nebuvo ir nebus lengva
Akistata su amžium, su laiku,
Su sąžine ir budelio klasta,
Kuri lyg peilis išgalastas
Ties dūstančia daina
Grasiai budėjo,
Ties tavo meile ir viltim,
Ties Lietuvos vardu...
Burna tau buvo užčiaupta,
Ir tu buvai lyg nebylys,
Širdies dugne
Užspaudęs palaužtos
dainos žodžius
Ir tylų prakeikimą.

O gal tikėjai dar,
Kad patekės vilties žvaigždė,
Ateis išpažinties ir atgailos
Rūstusis ir šventasis metas,
Atgims varpų skambėjimas,
Tiesa ir Lietuva,
Kurios žaizdas pridengsim
Tėvų baltais drobiniais marškiniais?

...Senojoj varpinėj
Vėl skamba varpas.

Ignas s. Alina
Skrupskelis
simon
1994. 12.17

Iš dr. Igno Skrupskelio dokumentų bylos Kauno kalėjime: lapelis, liudijantis, kad nuteistasis sveikas ir tinka sunkiems darbams.

Ignas Skrupskelis (1903-1943)

(Atkelta iš 3 psl.)

Savo laišką Alina Skrupskelienė taip baigia: „Atvirai kalbant, laišką turėjau kelis kartus nutraukti. Vis dėl to ne mano, bet jo tėvo ašaros kris patios sunkiausios ant nusikaltėlių galvų. Jam, tėvui, buvo sugriautas viso gyvenimo darbas, niekais paverstos nežmoniškos pastangos ir viltys turėti šviesų sūnų... O kiek mes turime tokių tėvų, kurie kaltina...“

Ignas Skrupskelis šeima per karą pasitraukė į Vakarų. Vaikai jau Amerikoje užaugo, baigė mokslo, pasiekė akademiškus profesijų – to, ko siekė ir apie ką svajojo pats Ignas Skrupskelis. Jo dukrė Enata dirba kompiuterių srityje University of Illinois at Chicago. Dukrė Viktorija, prancūzų literatūros mokslininkė ir žinoma literatūros kritikė profesorėja Oberlin College, Ohio. Sūnus Kęstutis šiuo metu yra University of South Carolina filosofijos profesorius.

Kai pernai vasarą lankėsi Lietuvoje profesorius Kęstutis Skrupskelis (kuris pats savo tėvo gyvo neprisimena, o tik iš motinos pasakojimų žino, kaip ji, pusrėčių metų miegantį kūdikėlį, tą naktį atsiveikindamas paskutinį kartą pabučiavo išvedamas iš namų tėvas), paklausiau, ką jis manė apie Lietuvą prieš 50 metųėjusį dieną. XX

Kaune 1935 m. rugpjūčio 13 d. daryta nuotrauka (nežinoma progą). Pirmoje eilėje: pirmas iš dešinės profesorius Antanas Tumėnas, ketvirtasis iš dešinės – Birutė Novickienė. Antroje eilėje: antrasis iš dešinės – Mykolas Slezevičius, trečias – Jonas Valokaitis, šalia – Pranas V. Raulinaitis, profesorius Kazys Pakštas, (neapžintas), septintasis –

Leonas Bistras, tada – Aleksandras Stulginskis, (neapžintas), toliau – dr. Antanas Garmus, dr. Bartkus, paskutinis – dr. P. Vileišis (?). Trečioje eilėje: (iš kairės) dr. Juozas Leimonas, trečias eilėje iš kairės – dr. Ignas Skrupskelis, penktas – Jonas Kardelis („Lietuvos žinių“ redaktorius).

M. Šmecechausko („Lietuvos aidą“ fotoreporterio) nuotrauka

amžius, ypač turint autentišką Vakarų spaudos pažinimo patirtį. Profesorius Kęstutis Skrupskelis atsakė:

„Pilnesnį savo tėvo vaizdą bandžiau susidaryti, vartydamas XX amžių. Manė nustebino, kiek XX amžius buvo geras laikraštis

savo laikui. Ypač lyginant su dabartine spauda. Kiek buvo atsidėjęs tokiam paprastam dalykui, kaip žinių perdavimui be ypatingų komentarų. Perėjimas iš *The New York Times* į XX amžių nėra sunkus. XX amžiaus apimtis mažesnė, nėra tiek daug įvai-

riausių žinių, bet pobūdis labai panašus – laikraštis duoda žinias. Jis turi savo korespondentus, kurie aprašo įvykius tokiu teisingu Rusijoje, Hitleris tokią ir tokią kalbą pasakė, vyksta Ispanijoje pilietinis karas, įvyko tokie mūšiai. Iš XX amžiaus galėjai

sužinoti, kas pasauly darosi. Iš dabartinių Lietuvos laikraščių, nemanau, kad tą galima padaryti. Pripratusiam prie Amerikos spaudos tuoju pastebima, kad Lietuvos spaudos žinių praktiškai nėra. Vienas kitas trumpas gabaliukas, bet daugiausia – nuomonių išreiškimas. Dažniausiai labai nedraugiškas visiems tiems, su kuriais rašantysis nesutinka“.

„Atrodo, kad XX amžius nenorėjo būti uždaras intelektualų laikraštis. Kai kurios temos net nustebino. Pavyzdžiui, rašoma, kaip gyvena Kauno tarnaitės, kokios yra Kauno tarnaičių socialinės problemos. Rašo apie oro problemas, apie vasarąjį sunkumą Kačerginėje. Dominuoja žmogiškos, daugeliui skaitytųjų aktualios ir įdomios temos. Ir tuo atžvilgiu XX amžius yra panašesnis į dabartinius Amerikos laikraščius, kurie panašią tematiką visada lietu“.

Šį savo pranešimą, kaip ir pradėjęs, norėčiau baigti Juozo Brazaičio žodžiais: „Ne legenda skelbė, kad Lietuvos sostinės statybai rūstiesiems dievam buvusi reikalinga auka – gražiausioji mergaitė, tai rūstusis bolševizmo molochas pats pasigrobė geriausius mūsų valstybės ir kultūros statytojus. Jie mum, likusiems, yra brangios nekaltos aukos, kurios bus prasmingos tuo atveju, jei stiprins mūsų nusi-teikimus, būtinus lietuviškai kultūrai išlaikyti ir valstybei atstatyti“.

Savo jungtuvų su dr. Ignu Skrupskeliu išvakarėse – Alina Petrauskaitė (priekyje) su pamerėme (iš kairės) Aleksandra Dageliene, seserim Jonė (dabar dr. Meškauskienė Čikagoje) ir šereikyte (dabar Nekaltai Pradėtosios Marijos seserim Augusta, Putnam Connecticut).

Alina Petrauskaitė-Skrupskelienė, dr. Ignas Skrupskelis (1903-1943) našlė, dabar gyvenanti Jungtinėse Amerikos Valstybėse, gimė 1904 m. kovo mėn. 20 d. Rusijoje. Jos tėvas Simanas Petrauskas (1867-1941) buvo teisininkas, gimnaziją baigęs Marijampolėje ir 1887 metais įstojęs į Maskvos universitetą studijuoti matematiką. Bet vėliau perėjo į teisių fakultetą, matematiką palikdamas mėgstamiausiu laisvalaikio užsiėmimu. Jis dalyvavo Maskvos lietuvių studentų draugijos veikloje. Nuo 1919 metų kovo Kauno apygardos teismo vicepirmininkas, o nuo 1922 m. spalio 21 d. pirmininkas. Paskirtas Vyriausiojo tribunolo teisėju 1926 m. spalio 1 d. ir civilinio skyriaus pirmininku 1939 m. sausio 10 d. 1923 ir 1926 metais buvo Lietuvos Seimo rinkimų vyriausios komisijos narys. Simanas Petrauskas Nepriklausomoje Lietuvoje buvo didelio autoriteto teisininkas. Sovietams okupavus Lietuvą 1940 metais, jis buvo paleistas į pensiją. (Pgl. LE, XII t., p. 398). Jo dukterys Alina Skrupskelienė ir dr. Jonė Meškauskienė šiuo metu gyvena Čikagoje.

Alina Skrupskelienė 1970-aisiais Čikagoje.

sušilaukė nemažai naujų leidimų.

Į JAV iš pokario Vokietijos su trim vaikučiais atvyko 1949 metais, iš pradžių gyveno Hartford, Connecticut, kuri išlaikė šeimą, dirbdama fabrike. Maždaug 1960-aisiais persikėlė į Čikagą, dirbo UIC laboratorijose prie tyrimų darbų. Už kasdieninio darbo ribų kone visą savo laiką ir rūpestį skyrė spaudos, literatūros reikalams, pati paruošusi ar dirbusi kartu su kitais, leidžiant įvairius lietuviškus raštus. Taip pat veikliai dalyvavo Čikagos ateitininkų darbuose ir gyvenime. Nemaža laiko tarpsnį buvo Čikagos ateitininkų sendraugijų skyriaus pirmininkė, ir jos katedencijos metu skyrius, jos pastangomis atgijęs, suruošė daug kultūrinių renginių, paskaitų ciklų, aktyviai skleidamas naują tuometinę Vatikano II dvasią mūsų visuomenėje. Pastaruoju dešimtmėčiu Alina Skrupskelienė taip pat buvo nepa-mainoma Ateities rudeninių studijinių savaitgalių Čikagoje rengėjų būrelio nare; jos įnašas, ypač idėjinis programos požiūriu, daug prisidėjo, kad šie savaitgaliai tapo viena iš reikšmingesnių metinių kultūrinių tradicijų Čikagoje.

Jau Čikagoje gyvendama, parengė išsamią lietuvių rašytojų kūrybos antologiją anglų kalba *Lithuanian Writers in the West*, (388 puslapių), kurią išleido Lithuanian Library Press, Inc. Čikagoje 1979 metais savo didelio formato, puošniai leidžiamų knygų apie lietuvių Amerikoje seriją. Šioje knygoje pateikta 64 lietuvių autorių kūrybos pavyzdžiai su jų biografijomis – knyga įveda parašė literatūros kritikas Rimvydas Šilbajoris. Taip pat, kartu su rašytoju Česlovu Grincevičium, parengė ir knuopščiai suredagavo keturis toms Juozo Brazaičio *Raštų*, išleistų Čikagoje „I laisvę“ fondo. Dr. Ignas Skrupskelis Vienos universitete parašytos disertacijos, vadovaujant profesorui Joseph Nadler, *Die Litauer in der deutschen Literatur des 18. Jahrhunderts* (už kurią jam 1932 buvo suteiktas daktaro laispmis) tekstas iš vokiečių į lietuvių kalbą buvo išverstas Alinos Skrupskelienės. Jis buvo išleistas atskira knyga *Lietuviai XVIII amžiaus vokiečių literatūroje* Lietuvių katalikų mokslo akademijos 1967 metais Romoje.

(ajs)

Jaunimo dailės studija Vilniuje

PRANAS LAPĖ

Prieš porą metų Vilniuje duris atidarė nauja, privati meno mokykla – Jaunimo dailės studija. Jos sumanytoja dailininkė Jūratė Stauskaitė yra talentinga grafikė, aktyvi dailės parodų Lietuvoje ir užsienyje dalyvė. Perna Tarptautinėje grafikos bienalėje, Fredrikstad, Norvegijoje buvo pažymėta jūry komisijos premija ir diplomu. Šiemet pakviesta dalyvauti su atskira paroda Liege mieste, Belgijoje. Jūratė Stauskaitė bendradarbiauja spaudoje, iliustruoja poezijos ir vaikų literatūros knygas, apipavidalina Lėlių teatro spektaklius, yra ilgametė TV vaikų piešinių konkurso „Mūsų pasaulis“ rengėja ir vedėja.

Gimusi 1947 metais Kaune, 1971 metais Vilniuje baigusi Dailės institutą (dabar: akademiją), Jūratė Stauskaitė, auklėta sovietinėse mokyklose, tą laikotarpį prisimena kaip „nuo kūdikystės užgriuvusį sunkų galimą-negalimą akmenį“; kuomet nuo pirmos dienos vaikų darželyje buvo subtiliai „plau-nami smegenys“, sėjama nepasitikejimo sėkla tėvų kultūrai, papročiams ir istorijai. Ne visi

vienodai atlaikė jos svorį. Vieni, jausdami neteisębę, sukanė dantis tyliai nešė užkrautą naštą, kiti, „persiauklėję nematyti neteisębės, išmoko meluoti“. „Pracina daug laiko, žinai iš savęs, kol pagaliau pradėdi nebebijoti, eiti nesidairydamas ir nebeklausinėdamas leidimo“.

Su Atgimimu baimė išnyko, bet gyvenimo būdas ir įsigyti papročiai liko tie patys. Ją nepakeitė nei kalbos apie demokratiją, nei žmogaus teisių ir laisvės deklaracijos. Mokyklos pakeitė programą, bet ją dėsto tie patys mokytojai. Truks daug laiko, kol naujos programos sutaps su naujais dėstymo metodais, svarbiausia – su nauju požiūriu į gyvenimą.

Jūratė Stauskaitė laukti neturėjo kantrybės. „Aš nutariau sukurti naujo tipo mokyklą, mokyklą – kurioje būčiau norėjusi mokytis pati“, skaitome užrašą mokyklos skelbime. „Mano tikslas kol kas daugiau humanitarinis, auklėjamasis – priglau-džiū visus, kuriems artima laisvės ir kūrybos idėja. Neskirstau jų į genijus ir nemokšas – paskirstys juos gyvenimas. Aš noriu jiems padėti rasti save, atskleisti savo galimybių ribose. Mano uždaviniai tuo tarpu yra

nukreipti daugiau į kūrybines pratybas negu į studijavimą“.

Radusi prieglaudą Mokytojų namuose, Jaunimo dailės studija atvėrė duris visiems, kurie dėl įvairių priežasčių nestojo ar nebuvo atrinkti studijuoti dailę, bet visuomet jautė ypatingą ryšį su menu. Jie sudaro branduolį naujos mokyklos, kurioje menas ne visuomet ir nebūtinai yra laikomas studijų tikslu, dažnai suprantamas ir panaudojamas kaip priemonė – kompasas, kuriuo nustatoma kelionės kryptis, bet ne jos tikslas. Ar kelionės patajoai. Truks daug laiko, kol naują mokyklą paskirti, jos svarbą ir tikslą. Ji visuomet buvo ir liks naujų švietimo ir auklėjimo idėjų laboratorija.

Privati mokykla Lietuvoje ne naujiena. Praeityje visos buvo privačios. Dabartiniu laikotarpiu tokia yra ypačiai reikalinga. Ji atneša naują humanistinį požiūrį į mokyklos paskirtį, jos svarbą ir tikslą. Ji visuomet buvo ir liks naujų švietimo ir auklėjimo idėjų laboratorija.

Atrodo, kad taip ją suprato ir Lietuvos Švietimo ir kultūros ministerija, Vilniaus miesto Kultūros ir Švietimo skyriaus, privačios įmonės ir pavieniai asmenys, iki šiol rėmę mokyklos darbą. Ekonominė padėčiai kasdien blogėjant, šiaip optimistiškai nusiteikusi Jūratė Stauskaitė retkarčiais pati pradeda abejoti: „... vargu mano studentėliai dar turės pakankamai entuziazmo, nepavalgę, mokėti už mokslą?“

Jaunimo dailės studija pelno nesiekia, bet taip pat nėra ir labdaros organizacija. Už mokslą reikia mokėti. Iki šiol, sudėjus visas pajamas ir paramą, mokykla pajėgė išsilaikyti „suirusios ekonomijos ir kultūrinio abejingumo jūroje“ dėka jaunatviško entuziazmo. Jos likimas ir toliau pareis nuo suprantančių širdžių ir dosnių rankų. Norintieji prisidėti prie šio kilnaus tikslo gali pagalba, pagal išgales, siųsti tiesiog į Vilnių: Jūratė Stauskaitė, Jaunimo dailės studija, Totorių 12-9, Vilnius 2001, Lithuania. Čekius rašyti: Jūratė Stauskaitė – Jaunimo dailės studija vardu.

1989 metais Kriukuose, dr. Ignas Skrupskelis tėviškėje, Skrupskelių šeimos nariai prie Ignas Skrupskelio tėvų – Albino ir Elenos Skrupskelių kapo.

„Gintaro vakaras“ Balzeko muziejuje Čikagoje

Balandžio 23 dieną, ateinantį penktadienį, 7:30 v.v., Balzeko Lietuvių kultūros muziejus Čikagoje ruošia bendrą renginį su Lizzadro brangakmenių muziejumi iš Elmhurst, Illinois – „Gintaro vakarą“. Lizzadro muziejus buvo įkurtas 1962 metais. Jo rinkinių pagrindą sudaro Joseph F. Lizzadro, Sr. brangakmenių kolekcija, kaupta daugiau nei 50 metų. Muziejus turi keletą pasaulinio lygio eksponatų – tai Kinijos Ming dinastijos (1368-1644) nefritų altorius ir pertvara su brangakmeniais, padovanota kinų imperatoriui Ch'ien Lung 1791 metais. Šios brangenybės, prieš patekdamos į Lizzadro muziejų, buvo Kinijos imperatoriškuose rūmuose.

Gintaro vakare kalbės Lizzadro muziejiaus direktorių tarybos pirmininkas Russel M. Kemp. Paskaitą apie gintaro kilmę, paplitimą ir vertę skaitys mineralogijos ir brangakmenių

ekspertė Doris Kemp. Ji rodyt skaidres su žymiausiais pasaulio gintaro pavyzdžiais. Doris Kemp daugiausia dėmesio skirs Baltijos gintarui.

Po paskaitos vyks vaišės. Visi žiūrovai kviečiami pasipuosti gintaro papuošalais ir atsinešti turimus įdomius gintaro dirbinius. Lizzadro muziejus ekspartai mielai pareikš savo nuomonę apie juos.

Stasys Balzekas, Jr. ir gintaro žinovė Doris Kemp

Jaunimo dailės studijos Vilniuje plakatas.